

SPIEKBRIEF

Handige uitdrukkingen

- » **günaydın** (*guun-aj-din*; goedemorgen)
- » **merhaba** (*mer-ha-ba*; hallo)
- » **iyi günler** (*i-ji guun-ler*; goedendag, tot ziens)
- » **iyi akşamlar** (*i-ji ak-sjam-lar*; goedenavond, tot ziens)
- » **iyi geceler** (*i-ji ge-dzje-ler*; goedenacht, welterusten, tot ziens)
- » **görüşmek üzere** (*geu-ruusj-mek uu-ze-re*; tot ziens)
- » **güle güle** (*guu-le guu-le*; tot ziens) (tegen iemand die weggaat)
- » **teşekkür ederim** (*te-sjek-kuur e-de-rim*; dank u wel)
- » **teşekkürler** (*te-sjek-kuur-ler*; bedankt)
- » **bir şey değil** (*bir sjej dee-il*; graag gedaan)

Handige vragen

- » **hangi?** (*han-gi*; welke?)
- » **kaç?** (*katsj*; hoeveel?)
- » **kaç tane?** (*katsj taa-ne*; hoeveel stuks?)
- » **kim?** (*kim*; wie?)
- » **kimde?** (*kim-de*; bij wie?)
- » **kimden?** (*kim-den*; van wie? vanaf wie? (herkomst)
- » **kime?** (*ki-me*; aan/naar wie?)
- » **kimi?** (*ki-mi*; wie?) (lijdend voorwerp)
- » **kimin?** (*ki-min*; van wie?) (bezit)
- » **kiminle?** (*ki-min-le*; met wie?)
- » **nasıl?** (*na-sil*; hoe?)
- » **ne?** (*ne*; wat?)
- » **neden / niye / niçin?** (*ne-den / ni-je / ni-tsjin*; waarom?)
- » **ne kadar?** (*ne ka-dar*; hoeveel?)
- » **nerede?** (*ne-re-de*; waar?)
- » **nereden?** (*ne-re-den*; waarvandaan?)
- » **nereli?** (*ne-re-li*; waarvandaan?) (geboorteplaats)
- » **nereye?** (*ne-re-je*; waarheen?)
- » **neyle?** (*nej-le*; waarmee?)
- » **ne zaman?** (*ne za-man*; wanneer?)
- » **saat kaç?** (*sa-at katsj*; hoe laat is het?)
- » **saat kaçta?** (*sa-at katsj-ta*; hoe laat?)

De kalender

Dagen van de week

- » maandag: **pazartesi** (*pa-zar-te-si*)
- » dinsdag: **salı** (*sa-lı*)
- » woensdag: **çarşamba** (*tsjar-sjam-ba*)
- » donderdag: **perşembe** (*per-sjem-be*)
- » vrijdag: **cuma** (*dzjoe-maa*)
- » zaterdag: **cumartesi** (*dzjoe-mar-te-si*)
- » zondag: **pazar** (*pa-zar*)

SPIEKBRIEF

Maanden

- » januari: **ocak** (*o-dzjak*)
- » februari: **şubat** (*sjoe-bat*)
- » maart: **mart** (*mart*)
- » april: **nisan** (*ni-san*)
- » mei: **mayıs** (*ma-jis*)
- » juni: **haziran** (*ha-zi-ran*)
- » juli: **temmuz** (*tem-moez*)
- » augustus: **ağustos** (*aa-oes-tos*)
- » september: **eylül** (*ej-luul*)
- » oktober: **ekim** (*e-kim*)
- » november: **kasım** (*ka-sım*)
- » december: **aralık** (*a-ra-lık*)

Getallen

- » **0: sıfır** (*sı-fır*)
- » **1: bir** (*bir*)
- » **2: iki** (*i-kî*)
- » **3: üç** (*uutsj*)
- » **4: dört** (*durt*) (ö klinkt als 'u' in 'put')
- » **5: beş** (*besj*)
- » **6: altı** (*al-ti*)
- » **7: yedi** (*je-di*)
- » **8: sekiz** (*se-kiz*)
- » **9: dokuz** (*do-koez*)
- » **10: on** (*on*)
- » **11: on bir** (*on bir*)
- » **12: on iki** (*on i-kî*)
- » **13: on üç** (*on uutsj*)
- » **14: on dört** (*on durt*)
- » **15: on beş** (*on besj*)
- » **16: on altı** (*on al-ti*)
- » **17: on yedi** (*on je-di*)
- » **18: on sekiz** (*on se-kiz*)
- » **19: on dokuz** (*on do-koez*)
- » **20: yirmi** (*jir-mi*)
- » **21: yirmi bir** (*jir-mi bir*)
- » **30: otuz** (*o-toez*)
- » **40: kırk** (*kırk*)
- » **50: elli** (*el-li*)
- » **60: altmış** (*alt-misj*)
- » **70: yetmiş** (*jet-misj*)
- » **80: seksen** (*sek-sen*)
- » **90: doksan** (*dok-san*)
- » **100: yüz** (*juuz*)
- » **101: yüz bir** (*juuz bir*)
- » **1000: bin** (*bin*)
- » **1001: bin bir** (*bin bir*)
- » **10.000: on bin** (*on bin*)
- » **100.000: yüz bin** (*juuz bin*)
- » **1.000.000: bir milyon** (*bir mil-jon*)
- » **1.000.000.000: bir milyar** (*bir mil-jar*)

Inhoud in vogelvlucht

Inleiding	1
Deel 1: Aan de slag	7
HOOFDSTUK 1: Eigenlijk ken je al een beetje Turks	9
HOOFDSTUK 2: Eerste kennismaking met het Turks	21
HOOFDSTUK 3: Begroeten en kennismaken	43
Deel 2: Turks in het dagelijks leven	69
HOOFDSTUK 4: Koetjes en kalfjes	71
HOOFDSTUK 5: Smakelijk eten	85
HOOFDSTUK 6: Winkelen voor beginners	111
HOOFDSTUK 7: Uitgaan	129
HOOFDSTUK 8: Vrije tijd en hobby's	147
HOOFDSTUK 9: Communicatie, communicatie	161
HOOFDSTUK 10: In huis en op kantoor	177
Deel 3: Praktisch Turks	189
HOOFDSTUK 11: Geld en andere zaken	191
HOOFDSTUK 12: Waar is het busstation?	205
HOOFDSTUK 13: In het hotel	217
HOOFDSTUK 14: Reizen in Turkije	229
HOOFDSTUK 15: Een reis plannen	243
HOOFDSTUK 16: Eerste hulp bij noodgevallen	257
Deel 4: Het deel van de tientallen	273
HOOFDSTUK 17: Tien tips om snel Turks te leren	275
HOOFDSTUK 18: Tien dingen om rekening mee te houden	281
HOOFDSTUK 19: Tien alledaagse uitdrukkingen	285
HOOFDSTUK 20: Tien zegswijzen voor gevorderden	289
HOOFDSTUK 21: Tien belangrijke feest- en gedenkdagen	293
Deel 5: Bijlagen	297
HOOFDSTUK 22: Grammaticarijties	299
HOOFDSTUK 23: Miniwoordenboek Turks-Nederlands	353
HOOFDSTUK 24: Miniwoordenboek Nederlands-Turks	369
HOOFDSTUK 25: Oplossingen van 'Spelen met de taal'	385
HOOFDSTUK 26: De audiotracks	389
Index	391

Aan de slag

IN DIT DEEL . . .

In dit deel maak je kennis met het Turkse alfabet en de uitspraak. Je zult zien dat je al veel Turkse woorden kent, misschien zonder het te weten. Daarna werpen we een blik op de Turkse grammatica, bekijken we de vervoeging van werkwoorden in verschillende tijden, en ontdekken we hoe 'zijn' en 'hebben' in het Turks worden uitgedrukt. Na afloop van dit deel heb je genoeg basiskennis om mensen te begroeten, jezelf voor te stellen, een praatje te maken en afscheid te nemen.

Het alfabet en de uitspraak

Klemtonen

Turkse woorden die je al kent

Herkenbare woorden in het Turks

Uitdrukkingen uit de omgangstaal

Hoofdstuk 1

Eigenlijk ken je al een beetje Turks

Merhaba! Hoş geldiniz! (*mer-ha-ba hoş gel-di-niz*; Hallo! Welkom!)... bij de Turkse taal! Misschien ken je al een paar Turkse woorden, die je op vakantie of bij de kruidenier op de hoek hebt opgestoken. En je kent natuurlijk het Nederlandse woord 'yoghurt', dat afkomstig is van het Turkse woord **yoğurt** (*joo-oert*).

Je hebt misschien weleens een **döner** (*deu-ner*) besteld, samen met een glas **ayran** (*aj-ran*), een gezouten drank die wordt gemaakt van yoghurt. In dit hoofdstuk word je vast een beetje op de Turkse taal voorbereid. Je leest hoe Turkse woorden moeten worden uitgesproken en je maakt kennis met een paar veelgebruikte uitdrukkingen.

Turks en de Turken

In Turkije wonen ruim zeventig miljoen mensen. De bevolkingsgroei is hoog: het aantal inwoners is ruimschoots verdubbeld sinds 1960. De bevolking is bovendien erg jong, want de helft van de inwoners is jonger dan twintig jaar. Er wonen veel minderheden in Turkije. De grootste en in het buitenland de bekendste minderheid zijn de Koerden, die een eigen, niet aan het Turks verwante taal hebben.

Het Turks wordt natuurlijk vooral in Turkije gesproken, maar ook in Noord-Cyprus en door de Turkse minderheden in buurlanden zoals Bulgarije en Griekenland. Verder worden sterk aan het Turks verwante talen gesproken in landen zoals Azerbeidzjan en Turkmenistan.

In veel West-Europese landen wonen grote aantallen mensen van Turkse afkomst, die veelal tot in de tweede en derde generatie hun eigen taal behouden. In Nederland wonen ruim vierhonderdduizend mensen van Turkse afkomst; in België ruim tweehonderdduizend. Veel Turken van de tweede en vooral ook van de derde generatie zijn goed ingeburgerd, spreken beter Nederlands dan Turken en hebben een Nederlands of Belgisch paspoort.

Turkije strekt zich uit over een enorm gebied, zodat het niet verwonderlijk is dat het Turks meerdere dialecten kent, net zoals bijvoorbeeld het Nederlands. Deze dialecten wijken in meer of mindere mate af van het moderne Standaardturks, dat gebaseerd is op het Turks zoals het in Istanbul wordt gesproken. Elk dialect heeft zo zijn eigen bijzonderheden, maar aan alle scholen en andere onderwijsinstellingen wordt het Standaardturks onderwezen. Afgezien van enkele lokale radio- en televisiezenders en kranten wordt in alle media Standaardturks gesproken of geschreven.

Zoals Nederlanders en Belgen zichzelf en elkaar kunnen vermaken met Belgen- en Hollander moppen, waarin het taalgebruik van de ander een belangrijke rol speelt, zo hebben ook de Turken een bevolkingsgroep wiens accent 'komisch' aandoet voor sprekers van het Standaardturks: de **Laz** (*laz*), een volk dat voornamelijk aan de Zwarte Zee woont.

Het is misschien een hele geruststelling dat het Turks gewoon met 'ons' Latijnse alfabet wordt geschreven. Na de stichting van de Republiek Turkije door Mustafa Kemal Atatürk in 1923 werd de Ottomaans-Turkse taal geleidelijk vervangen door het moderne Turks, dat tot op de dag van vandaag wordt gesproken. De belangrijkste stap hierbij was de invoering van het Latijnse alfabet in 1928, dat in de plaats kwam van het tot die tijd gebruikte Arabische schrift.

Het Turkse alfabet

Omdat de Turkse taal maar liefst acht klinkers kent en het Arabische alfabet maar drie klinkers heeft, was de overstap op het Latijnse alfabet bittere noodzaak... Vijf Turkse klinkers kennen we uit het Nederlands (**a, e, i, o, u**), terwijl je twee andere ongetwijfeld weleens in Duitse woorden gezien hebt: (**ö, ü**). De achtste klinker (**ı**) is typisch Turks en wordt weergegeven als een 'i' zonder puntje.

BELANGRIJK

Er is in het Turks een verschil tussen de **i** met puntje en de **ı** zonder puntje, en dit verschil blijft ook bestaan wanneer deze letters als hoofdletter worden geschreven. In het Nederlands zijn we gewend de hoofdletter **I** zonder puntje te schrijven, maar in het Turks bestaat er zowel een hoofdletter **İ** met puntje (de hoofdlettervorm van de **i**) als een hoofdletter **I** zonder puntje (de hoofdlettervorm van de **ı**).

De meeste Turkse medeklinkers zijn hetzelfde als in het Nederlands. Drie medeklinkers worden gemaakt door een andere medeklinker te voorzien van een zogeheten 'diakritisch teken': **ş, ğ** en **ç**. Een klank zoals *tsj*, waarvoor we in het Nederlands drie letters nodig hebben, wordt in het Turks aangegeven met één letter: de **ç**.

Een bijzondere letter is de **ğ**, die in het Turks **yumuşak ge** (*joe-moe-sjak ge*) wordt genoemd. Letterlijk betekent dit ‘zachte g’. Laat je niet misleiden door deze naam: de **ğ** klinkt helemaal niet zoals de ‘zachte g’ uit het zuiden van het Nederlands taalgebied. De **ğ** heeft van zichzelf zelfs helemaal geen klank: de functie van deze letter is dat hij de direct eraan voorafgaande klinker langer maakt. Let bijvoorbeeld op het verschil in uitspraak tussen **ağrı** (*aa-rı*; pijn) en **arı** (*a-rı*; honingbij). Als een klinker extra lang moet worden uitgesproken omdat er een **yumuşak ge** op volgt, geef ik dat in dit boek aan door de klinker twee keer achter elkaar te zetten, bijvoorbeeld **igne** (*ii-ne*; naald) of **öğretmen** (*eueu-ret-men*; leraar). De Nederlandse letters **q**, **w** en **x** komen in het Turks niet voor.

Tabel 1.1 geeft een overzicht van het Turkse alfabet. In de tweede kolom staat de notatie waarmee ik in dit boek de uitspraak van de desbetreffende letter aanduid. De derde kolom bevat een Nederlands woord dat als voorbeeld kan dienen voor de uitspraak van de klank – maar let ook op de toelichting in de vierde kolom. In de vijfde kolom staat de Turkse naam van de letter, die wordt gebruikt bij het spellen van woorden. In de laatste kolom staan voorbeelden van Turkse woorden waarin de betreffende letter voorkomt. Deze voorbeelden zijn overgenomen uit het Turkse spellingalfabet. Op twee uitzonderingen na zijn het allemaal Turkse plaatsnamen die beginnen met de letter in kwestie. De uitspraak van de Turkse letters (en de Turkse voorbeeldwoorden) is ook te beluisteren in audiotrack 1 bij dit boek.

TABEL 1.1 Het Turkse alfabet en de uitspraak

Turkse letter	Uitspraak-notatie	Zoals in het Nederlandse woord	Toelichting	Naam van letter	Turks voorbeeld
A a	a	<i>ka<u>t</u></i>	meestal kort uitgesproken	a (<i>a</i>)	Adana (<i>a-da-na</i>)
B b	b	<i>bo<u>o</u>t</i>		be (<i>be</i>)	Bolu (<i>bo-loe</i>)
C c	dzj	<i>ju<u>ng</u>le</i>		ce (<i>dzje</i>)	Ceyhan (<i>dzjej-han</i>)
Ç ç	tsj	<i>T<u>s</u>jechië</i>		çe (<i>tsje</i>)	Çanakkale (<i>tsja-nak-ka-le</i>)
D d	d	<i>de<u>n</u>k</i>		de (<i>de</i>)	Denizli (<i>de-niz-li</i>)
E e	e	<i>ech<u>t</u></i>	meestal kort uitgesproken, dus niet lang, zoals in ‘gelig’; het is ook nooit een ‘stomme e’ zoals in ‘de’	e (<i>e</i>)	Edirne (<i>e-dir-ne</i>)
F f	f	<i>lo<u>f</u></i>		fe (<i>fe</i>)	Fatsa (<i>fat-sa</i>)
G g	g	<i>go<u>o</u>l</i>	klinkt altijd zoals de ‘g’ in ‘goal’, nooit zoals de ‘g’ in ‘geval’	ge (<i>ge</i>)	Giresun (<i>gi-re-soen</i>)
Ğ ğ			wordt zelf niet uitgesproken maar verlengt de klinker die er direct vóór staat; staat nooit aan het begin van een woord	yumuşak ge (<i>joe-moe-sjak ge</i>)	dağ (<i>daa; berg</i>)
H h	h	<i>ha<u>l</u>lo</i>	wordt aan het eind van een lettergreep nadrukkelijker uitgesproken, zoals ‘ch’ in ‘lach’	he (<i>he</i>)	Hatay (<i>ha-taj</i>)

TABEL 1.1 (vervolg)

Turkse letter	Uitspraak-notatie	Zoals in het Nederlandse woord	Toelichting	Naam van letter	Turks voorbeeld
I i	ə	<i>de/dit</i>	tussen de 'stomme e' in 'de' en de 'i' in 'dit'; wordt achter in de mond uitgesproken en is altijd heel kort	ı (ə)	Isparta (as-par-ta)
İ i	i	<i>iemand</i>		i (i)	İzmir (iz-mir)
J j	zj	<i>journaal</i>	klinkt altijd als de 'j' in 'journaal', nooit als de 'j' in 'jas'	je (zje)	jandarma (zjan-dar-ma; gendarmerie)
K k	k	<i>kamer</i>		ke (ke)	Kars (kars)
L l	l	<i>land</i>		le (le)	Lüleburgaz (luu-le-boer-gaz)
M m	m	<i>melk</i>		me (me)	Muş (moesj)
N n	n	<i>naam</i>		ne (ne)	Niğde (nii-de)
O o	o	<i>kop</i>	meestal kort uitgesproken	o (o)	Ordu (or-doe)
Ö ö	eu/u	<i>deur/put</i>	meestal lang uitgesproken, zoals de 'eu' in 'deur', maar soms kort, zoals de 'u' in 'put'; vergelijkbaar met 'ö' in het Duits	ö (eu)	Ödemiş (eu-de-misj)
P p	p	<i>poot</i>		pe (pe)	Polatlı (po-lat-la)
R r	r	<i>Marja</i>	een 'rollende' r	re (re)	Rize (ri-ze)
S s	s	<i>gas</i>		se (se)	Sinop (si-nop)
Ş ş	sj	<i>sjoefel</i>		şe (sje)	Şirnak (sjär-nak)
T t	t	<i>toog</i>		te (te)	Tokat (to-kat)
U u	oe	<i>boek</i>	meestal kort uitgesproken; klinkt altijd als de 'oe' in 'boek' en nooit als de 'u' in 'put'	u (oe)	Uşak (oe-sjak)
Ü ü	uu	<i>Guus</i>	vaak kort uitgesproken, zoals het Nederlandse persoonlijk voornaamwoord 'u'; vergelijkbaar met 'ü' in het Duits	ü (uu)	Ünye (uun-je)
V v	w	<i>wijn</i>	zit tussen de Nederlandse 'v' en 'w' in	ve (we)	Van (wan)
Y y	j	<i>je</i>		ye (je)	Yozgat (joz-gat)
Z z	z	<i>zoek</i>		ze (ze)	Zonguldak (zon-goel-dak)

De juiste klemtoon

Het Turks kent eigenlijk geen duidelijke regels voor klemtonen in de uitspraak. Daarom geven we in de uitspraakweergave in principe niet aan welke lettergrepen iets sterker benadrukt moeten worden dan de andere. In twijfelgevallen kun je altijd de audiotracks erbij pakken om te beluisteren hoe een bepaald woord moet worden uitgesproken. In enkele gevallen is het echter wel belangrijk om iets te weten over het beklemtonen van bepaalde lettergrepen.

In het Nederlandse woord 'lopen' ligt de klemtoon op de eerste lettergreep: 'lo-pen'. De klemtoon van het woord 'verandering' ligt op de tweede lettergreep: 'ver-an-de-ring'. Vergeleken met de meeste Europese talen zijn de klemtonen in het Turks meestal veel minder duidelijk. Alle lettergrepen worden min of meer even sterk benadrukt. Als je probeert het woord 'verandering' uit te spreken zónder de nadruk te leggen op de een of de andere lettergreep, kom je heel aardig in de buurt van de gebruikelijke vlakke beklemtoning in het Turks.

In enkele gevallen is de klemtoon van belang om het onderscheid tussen verschillende betekenissen van een woord duidelijk te maken. Zo heeft **televizyon da** (*te-le-wiz-jon da*) de betekenis 'ook/zelfs de televisie', terwijl met **televizyonda** (*te-le-wiz-jon-da*) 'op (de) televisie' wordt bedoeld.

TIP

In het Turks krijgen bepaalde achtervoegsels (suffixen) een klemtoon, terwijl andere achtervoegsels juist niet beklemtoond worden. Je leest alles over achtervoegsels in hoofdstuk 2.

In woorden die uit vreemde talen afkomstig zijn, blijft de oorspronkelijke klemtoon meestal behouden. Het woord **radio** (*rad-jo*; radio) heeft een klemtoon op de eerste lettergreep, terwijl de klemtoon van het oorspronkelijk Franse woord **televizyon** (*te-le-wiz-jon*; televisie) op de laatste lettergreep ligt. Bij namen van landen en steden is meestal ook sprake van een duidelijke klemtoon op de een of andere lettergreep: **Türkiye** (*tuur-ki-je*; Turkije), **Hollanda** (*hol-lan-da*; Nederland), **Belçika** (*bel-tsji-ka*; België), **Amsterdam** (*ams-ter-dam*) en **Brüksel** (*bruuk-sel*; Brussel).

Net als in het Nederlands kun je ook in het Turks de nadruk op een bepaald zinsdeel leggen door een subtiele verschuiving van de klemtoon. In het Turks heeft een verandering van klemtoon ook vaak gevolgen voor de betekenis. Zo is **Bu sandalye**. (*boe san-dal-je*) een complete zin, die 'Dit is een stoel.' betekent. Maar **bu sandalye** (*boe san-dal-je*) betekent 'déze stoel'.

TIP

In een bijzonder geval is de klemtoon van groot belang: bij de ontkennde vorm van werkwoorden wordt altijd de lettergreep direct vóór het ontkenningachtervoegsel **-me** benadrukt. Bijvoorbeeld: **beklemedim** (*bek-le-me-dim*; ik heb niet gewacht) of **içmemek** (*itsj-me-mek*; niet drinken). Deze beklemtoning voorkomt ook misverstanden: **Dans etme!** (*dans et-me*; Niet dansen!) betekent heel iets anders dan **dans etme** (*dans et-me*; het dansen).

Telefoneren voor beginners

Een bericht achterlaten

Afspraken maken

Brieven, sms'jes en e-mails schrijven

Hoofdstuk 9

Communicatie, communicatie

Ok in Turkije is het leven zonder **telefon** (*te-le-fo-n*; telefoon) inmiddels niet meer voor te stellen. Vroeg of laat zul je voor het een of ander de telefoon ter hand moeten nemen. In dit hoofdstuk lees je hoe je telefonisch een afspraak kunt maken of een reservering kunt boeken.

Verder leer je hoe je een **mesaj** (*me-sazj*; bericht) kunt achterlaten en hoe je een **mektup** (*mek-toep*; brief) schrijft. Ten slotte leer je het Turkse spellingsalfabet, zodat je je naam en andere gegevens duidelijk kunt overbrengen, zelfs als de telefoonverbinding te wensen overlaat.

De telefoon

De volgende woorden zijn belangrijk wanneer je in het Turks wilt telefoneren:

- » **telefon** (*te-le-fo-n*; telefoon)
- » **cep telefonu** (*dzjep te-le-fo-noe*; mobiele telefoon; *letterlijk*: zaktelefoon)
- » **cep, -bi** (*dzjep te-le-fo-noe*; mobieltje; *letterlijk*: (broek)zak)
- » **kontör** (*kon-teur*; beltegoed)
- » **kontör yüklemek** (*kon-teur juuk-le-mek*; beltegoed opwaarderen)
- » **telefonlaşmak** (*te-le-fo-n-lasj-mak*; bellen, telefoneren)

- » **telefon etmek** (*te-le-fon et-mek*; bellen, telefoneren)
- » **telefon açmak** (*te-le-fon atsj-mak*; opbellen)
- » **aramak** (*a-ra-mak*; opbellen, bellen; *hoofdbetekenis*: zoeken)
- » **konuşmak** (*ko-noesj-mak*; spreken)
- » **görüşmek** (*geu-ruusj-mek*; spreken, ontmoeten)
- » **telefon kulübesi** (*te-le-fon koe-luu-be-si*; telefoonceel)
- » **telefon konuşması** (*te-le-fon ko-noesj-ma-sa*; telefoongesprek)
- » **şehirlerarası telefon konuşması** (*sje-hir-ler-a-ra-sa te-le-fon ko-noesj-ma-sa*; interlokaal telefoongesprek; *letterlijk*: telefoongesprek tussen steden)
- » **uluslararası telefon konuşması** (*oe-loes-lar-a-ra-sa te-le-fon ko-noesj-ma-sa*; buitenlands telefoongesprek; *letterlijk*: telefoongesprek tussen landen)
- » **meşgul, -lü** (*mesj-goeel*; in gesprek; *letterlijk*: bezet, druk)

BELANGRIJK

In de vorige hoofdstukken heb je kennis kunnen maken met verschillende 'klankveranderingen'. Het woord **meşgul** (*mesj-goeel*), dat 'in gesprek' maar ook 'druk' of 'bezet' kan betekenen, is een voorbeeld van een woord waarbij een klankverandering optreedt. Het gaat hierbij om een afwijking van de klinkerharmonie, die in hoofdstuk 5 is besproken: alle achtervoegsels die achter **meşgul** komen, krijgen een voorklinker, hoewel de laatste klinker in **meşgul** een achterklinker is. In een woordenboek en ook in de woordenlijstjes in dit boek wordt deze uitzondering als volgt aangegeven:

meşgul, -lü

De volgende zinnen verduidelijken dit wat:

- » **Telefon meşgul.** (*te-le-fon mesj-goeel*; De telefoon is in gesprek.)
- » **Dün telefonun bütün gün meşguldü.** (*duun te-le-fonoen buu-tuun guun mesj-goeel-duu*; Gisteren was je telefoon de hele dag in gesprek.)
- » **Bugün çok meşgulüm.** (*boe-guun tsjok mesj-goeel-luum*; Vandaag heb ik het heel druk. *Letterlijk*: Vandaag ben ik heel druk.)

Bij de werkwoorden **telefonlaşmak** (*te-le-fon-lasj-mak*; bellen, telefoneren), **konuşmak** (*ko-noesj-mak*; spreken) en **görüşmek** (*geu-ruusj-mek*; spreken, ontmoeten) heb je het woordje **ile** (*i-le*; met) nodig om aan te geven met wie er gesproken wordt. Dit woordje komt achter het woord waar het bij hoort, en het wordt meestal in de vorm van een achtervoegsel aan het woord vast geschreven. Dit achtervoegsel voldoet aan de tweevormige klinkerharmonie en heeft de vorm **-la** of **-le**. Achter een klinker wordt er een **-y-** ingevoegd, zodat het achtervoegsel dan **-yla** of **-yle** wordt:

- » **Dün şefimle telefonlaştım.** (*duun sje-fim-le te-le-fon-lasj-tam*; Gisteren heb ik met mijn chef getelefoneerd.)

- » **Ayla ile görüştünüz mü?** (*aj-la i-le geu-ruusj-tuu-nuuz muu*; Hebt u met Ayla gesproken? Hebt u Ayla ontmoet?)
- » **Ayla'yla görüştünüz mü?** (*aj-laj-la geu-ruusj-tuu-nuuz muu*; Hebt u met Ayla gesproken? Hebt u Ayla ontmoet?)

Bij de werkwoorden **telefon etmek** (*te-le-fo-n et-mek*) en **telefon açmak** (*te-le-fo-n atsj-mak*), die allebei 'opbellen' betekenen, gebruik je de datief (**-a** of **-e**; na een klinker **-ya** of **-ye**) om aan te geven wie er wordt gebeld:

- » **Zehra'ya telefon ettin mi?** (*zeh-raa-ja te-le-fo-n et-tin mi*; Heb je Zehra (op)gebeld?)
- » **Bugün Pervin'e telefon açmak istiyorum.** (*boe-guun per-wi-ne te-le-fo-n atsj-mak is-ti-jo-roem*; Ik wil Pervin vandaag (op)bellen.)

Het werkwoord **aramak** (*a-ra-mak*), dat als basisbetekenis 'zoeken' heeft, kan eveneens 'opbellen' betekenen. Degene die wordt opgebeld, wordt in de accusatief gezet (uitgang **-i**, **-ı**, **-ü**, **-u**; na een klinker **-yi**, **-yı**, **-yü**, **-yu**):

- » **Sizi sonra ararım.** (*si-zi son-ra a-ra-rım*; Ik bel u later.)
- » **Dün Bora'yı aramadım.** (*duun bo-ra-ja a-ra-ma-dım*; Ik heb Bora gisteren niet gebeld.)

TIP

Cep telefonu (*dzjep te-le-fo-noe*; mobiele telefoon) is een samenstelling van de woorden **cep** (*dzjep*; (broek)zak) en **telefon**. Letterlijk is het dus een zaktelefoon. De **cep telefonu** is in Turkije alomtegenwoordig en niet meer weg te denken. De mobiele telefoon werd in Turkije sneller populair dan in de meeste Europese landen, omdat er niet overal telefooncellen waren en de aankomsttijden van het openbaar vervoer niet erg betrouwbaar zijn, zodat het handig is als je kunt bellen om te zeggen dat het wat later wordt. Je moet er niet van opkijken als de mobiele telefoon van je metgezel regelmatig overgaat of als iemand ondertussen snel even een sms leest of schrijft. Beschouw dit niet meteen als onbeleefdheid: de relatie van veel mensen met hun mobiele telefoon is in Turkije nu eenmaal 'anders' dan je misschien gewend bent.

De eerste woorden aan de telefoon

Er zijn meerdere manieren om een telefoongesprek te beginnen. Als je de telefoon opneemt, kun je verschillende dingen zeggen:

- » **Alo!** (*a-lo*; Hallo!) (Alléén aan de telefoon)
- » **Efendim.** (*e-fen-dim*; Hallo. Letterlijk: Mijn heer.)
- » **Buyurun.** (*boe-joe-roen*; Zegt u het maar. Letterlijk: Alstublieft.)
- » **Kim o?** (*kim o*; Met wie spreek ik? Letterlijk: Wie is dit?)
- » **Kiminle görüşüyorsunuz?** (*ki-min-le geu-ruu-sjuu-jo-roem*; Met wie spreek ik?)

Je kunt ook je voornaam of je voor- en achternaam zeggen wanneer je de telefoon opneemt, maar je zult merken dat de meeste Turken zich in eerste instantie niet voorstellen wanneer ze opnemen. Als je iemand anders opbelt, begroet je eerst je gesprekspartner en vervolgens stel je je voor.

De juiste begroetingen, afhankelijk van de tijd van de dag, zet ik hierna nog een keer op een rijtje:

- » **Günaydın!** (*guu-naj-dan*; Goedemorgen!)
- » **İyi akşamlar!** (*i-ji ak-sjam-lar*; Goedenavond!)
- » **İyi günler!** (*i-ji guun-ler*; Goedendag!)
- » **İyi geceler!** (*i-ji ge-dzje-ler*; Goedenacht!) (ook als begroeting laat op de avond)
- » **Merhaba!** (*mer-ha-ba*; Hallo!)
- » **Selam!** (*se-lam*; Ho! Hallo!)

Wanneer je een vriend(in) of een bekende aan de lijn hebt, informeer je uiteraard eerst naar het welbevinden van je gesprekspartner:

- » **Günaydın Nilgün Hanım. Ben Jansen. Nasılsınız?** (*guu-naj-dan nil-guul ha-nam. ben jan-sen. na-sal-sa-naz*; Goedemorgen mevrouw Nilgün. Met Jansen. (Letterlijk: Ik ben Jansen.) Hoe gaat het met u?)
- » **Selam Robert. Ben Ayhan. Ne var ne yok?** (*se-lam ro-bert. ben aj-han. ne var ne yok*; Hallo Robert. Met Ayhan. Hoe gaat het?)

PAS OP

Als je zonder mobiele telefoon onderweg bent, moet je er rekening mee houden dat de kans klein is dat je ergens nog een **telefon kulübesi** (*te-le-fo-n koe-luu-be-si*; telefooncel) tegenkomt. Vroeger gebruikte je in telefooncellen een **jeton** (*zje-ton*; telefoonmunt), die je op een **postane** (*pos-ta-ne*; postkantoor) of bij een **büfe** (*buu-fe*; kiosk) kon kopen. Tegenwoordig koop je op het postkantoor, in de telefoonwinkel of bij de kiosk een **telefon kartı** (*te-le-fo-n kar-ta*; telefoonkaart) voor het opwaarderen van je beltegoed. Als je toch op zoek bent naar een telefooncel, of als je een telefoonkaart nodig hebt, kun je het volgende vragen:

- » **Buralarda telefon kulübesi var mı?** (*boe-ra-lar-da te-le-fo-n koe-luu-be-si var mı*; Is er hier ergens een telefooncel?)
- » **Nerede telefon kulübesi var?** (*ne-re-de te-le-fo-n koe-luu-be-si var*; Waar is er een telefooncel?)
- » **Nereden telefon kartı alabilirim?** (*ne-re-den te-le-fo-n kar-ta a-la-bi-li-rim*; Waar (letterlijk: waarvandaan) kan ik een telefoonkaart kopen?)

Om vanuit Turkije naar Nederland te bellen, kies je 0031. Voor België kies je 0032.

SPEEL AF

JE ZEGJE DOEN (TRACK 14)

Michael belt zijn vriend Murat om iets af te spreken.

Murat: Efendim!
e-fen-dim
Ja, hallo! (*Letterlijk: Mijn heer!*)

Michael: Günaydın Murat. Ben Michael. Nasılsın?
guu-naj-dan moe-rat. ben mi-ha-el. na-sal-sən
Goedemorgen Murat. Met Michael. (*Letterlijk: Ik ben Michael.*) Hoe gaat het met je?

Murat: Aaa, selam Michael. Sağ ol, iyiyim. Ya sende ne var ne yok?
aaa, se-lam mi-ha-el. saa ol, i-ji-jim. ja sen-de ne var ne yok
Aah, hallo Michael. Dank je, met mij gaat het goed. En hoe is het met jou?

Michael: Teşekkürler, ben de iyiyim. Murat, bu akşam yemeğe çıkalım mı? Geçen yıl buralarda yeni bir İtalyan lokantası açıldı. İtalyan yemeği sever misin?
te-sjek-kuur-ler, ben de i-ji-jim. moe-rat, boe ak-sjam je-mee-e tsja-ka-ləm ma. ge-tsjen jal boe-ra-lar-da je-ni bir i-tal-jan lo-kan-ta-sa a-tşjal-da. i-tal-jan je-mee-i se-wer mi-sin
Dank je, met mij is het ook goed. Murat, zullen we vanavond uit eten gaan? Vorig jaar is hier in de buurt een nieuw Italiaans restaurant geopend. Houd je van Italiaans eten?

Murat: Harika! Tabii ki severim. Daha dün önünden geçtim, çok kalabalıktı. Bu akşam için yer ayırtalım; ne olur ne olmaz.
haa-ri-ka! ta-bi-i ki se-we-rim. da-ha duun eu-nuun-den getsj-tim, tsjok ka-la-ba-lək-tə. boe ak-sjam i-tşjin jer a-jər-ta-ləm; ne o-loer ne ol-maz
Geweldig! Natuurlijk houd ik daarvan. Ik kwam er gisteren nog langs, het was er heel druk. Laten we voor vanavond een plaats reserveren, je weet maar nooit.

Michael: Okey, birazdan lokantayı ararım. Saat sekiz uyar mı?
o-kej, bi-raz-dan lo-kan-ta-jə a-ra-rəm. sa-at se-kiz oejar ma
Oké, ik bel zometeen het restaurant op. Komt acht uur goed uit?

Murat: Uyar. Akşama orada görüşürüz.
oe-jar. ak-sja-ma o-ra-da geu-ruu-sjuu-ruuz
(Dat) komt uit. We zien elkaar vanavond daar.